

TÜRKİYE TOPLUMUNUN ENERJİ TERCİHLERİ ARAŞTIRMASI 2017 SONUÇLARI

Ezgi Eylül Hasvatan
Elk. Elo. Müh.

Kadir Has Üniversitesi tarafından yapılan "Türkiye Toplumunun Enerji Tercihleri Araştırması" yayınlandı. Üniversitenin Enerji ve Sürdürülebilir Kalkınma Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin (CESD) gerçekleştirdiği rapor Prof.Dr. Volkan Ş. Ediger, Yrd.Doç.Dr. Gökhan Kırkil, Yrd.Doç.Dr. Emre Çelebi Doç. Dr. Meltem Ş. Ucal, Doç.Dr. Çiğdem Kentmen tarafından hazırlanmıştır.

Türkiye nüfusunun genel temsiliyetine sahip 16 kent merkezinde ikamet eden, 18 yaş ve üzeri bin 235 kişi ile yüz yüze görüşülerek hazırlanan raporda Enerji bağımlılığı ve pahalılığı en büyük sorunlar olarak görülmektedir. 2016 yılında yapılan anketlerin sonuçlarının da karşılaştırıldığı raporda beklenenlerin yanı sıra ilginç sonuçlar da elde edilmiştir.

'Türkiye enerji sisteminin en önemli sorunu nedir?' sorusuna 2017'de yüzde 16,8 olarak yanıt verildi.

2016 yılında yüzde 30,8 oranla ikinci sırada yer alan 'pahalılık' ise yüzde 11'lik artışla yüzde 41,8'e yükselerek birinci sıraya yerleşti. Öte yandan, çevre sorunları yüzde 16,4 oranıyla üçüncü sıraya yerleşti.

Enerjinin ucuz olmasının çok önemli olduğunu düşünenler de yüzde 41,6'dan yüzde 39'a geriledi.

Türkiye'nin en önemli sorunlarında ise ekonomi ön plana çıkarırken, demokrasi de sıralamaya girdi. Sıralamada ekonomi (yüzde 21,9), eğitim (yüzde 19) ve demokrasi (yüzde

11,9) olarak yer alıyor.

Enerji politikaları seçmenin oy verme eğilimlerini etkilemiyor

Pahalılığı enerji sistemindeki en önemli sorun olarak görenlerden son seçimlerde AK Parti'ye oy veren seçmenlerinin yüzde 41,9 ile pahalılığı en önemli sorun gören en büyük seçmen grubu olduğu görüldü.

Öte yandan, 'Oy verirken partinizin enerji politikalarını dikkate alır mısınız?' sorusuna verilen olumlu yanıtlarda da ciddi artışlar gözlemlendi. 'Dikkate almam' diyenlerin oranı yüzde 11,2'lik kayba uğrarken, 'Biraz dikkate alırım' diyenlerin oranı yüzde 12,9; 'Çok dikkate alırım' diyenlerinki ise yüzde 1,4 arttı.

Hükümetin enerji politikalarında başarısız bulunanların başında gelen 'enerji fiyatları' yüzde 9,5'lük artışla bu yıl da yerini korudu. Geçen yıl seçenekler arasında bulunmayan 'enerji de özelleştirme' ise yüzde 49 başarısız ile ikinci sıraya yerleşti. Yüzde 30,8 ile üçüncü sırada başarısız bulunan 'nükleer enerji politikası' yerini korudu, 2016'da ikinci sırada bulunan 'enerji verimliliği ve tasarrufu' da dördüncü sıraya düştü.

Çevre duyarlılığı da arttı
'Küresel iklim değişikliğine ina-

nıyor musunuz?' sorusuna evet cevabı verenlerin oranı yüzde 10 artarak yüzde 77,5'ten yüzde 87,5'ye çıktı. Türkiye'de enerjiden kaynaklanan en önemli çevre sorunu hâlâ hava kirliliği olarak görülürken, bitki örtüsünün bozulması seçeneği yüzde 12,9 gibi ciddi oranda artarak ikinci sıraya yerleşti.

Yenilenebilir enerjiye destek devam ediyor

Yenilenebilir enerjiye destek 2017'de de devam etti. İlk üç yanıt yüzde 33,8 ile güneş, yüzde 14,2 ile bor ve yüzde 12,6'lık oran ile doğalgaz olarak gerçekleşti.

Bu yıl 'Türkiye'nin gelecekteki en önemli enerji kaynağının ne olacağını düşünüyorsunuz?' şeklinde sorulan soruya verilen yanıtlar ise güneş (yüzde 34,1), bor (yüzde 20,9), doğalgaz (yüzde 14,3), rüzgar (yüzde 8,7), petrol (yüzde 6,3), nükleer (yüzde 4,4) ve hidroelektrik (yüzde 1,7) oldu.

Nükleer ve kömür santralleri ise en az desteklenen enerji kaynakları olarak görüldü. Aynı sorunun nükleer santral ile ilgili olanına verilen olumsuz yanıtlar geçen yıl yüzde 49,6 iken bu yıl yüzde 56,8 oldu. Nükleer santrallerin çevre ve toplum sağlığı için tehdit ve riskler içerip içermediğine ilişkin soruya verilen yanıtlar ise ge-

çen yıl yüzde 65,4 iken bu yıl yüzde 53,3 olarak gerçekleşti.

En fazla tüketilen enerji türlerinde değişiklik

Araştırma kapsamında evlerde tüketilen enerji türleri ve bunlara ayrılan bütçeler de sorgulandı. 2016'da ankete katılanların yüzde 50,1'si parasal olarak en çok elektrik, yüzde 38,7'u ise en çok doğalgaz kullandığını belirtmişti. Bu yıl bu enerji türleri yer değiştirerek, doğalgaz yüzde 8,2 oranında arttı, elektrik yüzde 11,3'lük düşüşe uğradı. Kömür ise yüzde 1,8'lik bir artış gösterdi.

Geçen yıl evde en fazla tüketilen enerji türüne katılımcıların yüzde 30,3'ü aylık 100-150 TL arası, yüzde 20,3'ü aylık 50-100 TL arası harcama yaptığını söylerken, yüzde 28,6 ise her ay 200 TL'nin üzerinde fatura ödediğini kaydetmişti. Bu yıl, 151-200 TL arasındakilerde yüzde 7,2, 200 TL ve üzerindekiyle ise yüzde 8,8 oranında artışlar gözlemlendi. Bu durum tüketicilerin bu yıl doğalgaza ödedikleri miktarlarda artış olduğunu ortaya koydu.

Halk enerjiye en çok ısınma ihtiyacı için para harcıyor. Geçen yıl enerji tüketiminde ısınma yüzde 65 ile ilk sırada yer alırken, yüzde 22 ile aydınlatma ikinci sırada yer alıyordu. Bu yıl bu enerji türleri yaklaşık değerlerle yerlerini korudular.

2017'de enerji tüketiminde doğalgaz yüzde 52,2, kömür yüzde 21,1 kömür, odun yüzde 15,1 olarak gerçekleşti. Diğer yandan, evlerde kullanılan sıcak su yine en çok doğalgaz ile sağlanıyor. Oranlar doğalgazda yüzde 51,1, elektrikte yüzde 27,2, güneşte ise yüzde 10,7 olarak gerçekleşti.

2017 yılı anketine yeni eklenen soruya verilen yanıtlardan ise, ailelerin ortalama toplu taşıma giderinin en fazla 51-100 TL (yüzde 18,5), 101-150 TL (yüzde 16,6) ve 50 TL altı (yüzde 15,4) olduğu anlaşıldı.

Evlerin yüzde 66'sında ısı yalıtımı yok

Araştırma kapsamında ortaya çıkan önemli verilerden biri de ısı yalıtımıyla ilgili. Ankete katılım sağlayanların yüzde 66,4'ü evlerinde ısı yalıtımı olmadığını belirtti.

Enerji projeleri yeterince bilinmiyor, enerji ithalatında Azerbaycan destekleniyor

Rusya'dan başlayıp Karadeniz üzerinden Türkiye'ye aktarılması planlanan doğalgaz boru hattı projesi 'Türk Akımı'nın bilinirliğinin de sorgulandığı araştırma sonucunda, geçen yıl yüzde 92,2'lik bir kesimin proje hakkında hiç bilgisi olmadığı gözlemlenirken bu yıl bu oran yüzde 67,9'a düştü. Öte yandan ilk defa bu yıl ankete dahil edilen projelerden TANAP için yüzde 76,3; Akkuyu Nükleer Santrali içinse yüzde 52,4 oranında olumsuz yanıtlar alındı.

Katılımcılara Türkiye'nin enerjiyi en fazla hangi ülkeden almasını tercih ettikleri sorulduğunda geçen yıl yüzde 42 ile Azerbaycan birinci, yüzde 19,6 ile Rusya ikinci sırada yer alıyordu. Bu yıl, Azerbaycan yüzde 44,1 oranla ilk sırayı korurken, Rusya yüzde 8,8'lik payla dördüncü sıraya düştü. "Kendimiz üretelim" diyenler (2016'da yüzde 2,8, 2017'de yüzde 16,2) ve "Ucuz olandan alınsın" diyenler (2016'da yüzde 0,6, 2017'de yüzde 10,1) ikinci ve üçüncü sıraya yükseldi.

ENERJİDE EN ÖNEMLİ SORUNLAR BU YIL PAHALILIK VE DIŞA BAĞIMLILIK

CESD anket için geçmiş yıllarda olduğu gibi 16 kentte 18 yaş ve üzeri

1235 kişi ile yüz yüze görüşerek güncel verileri ortaya koyarken; zaman

içindeki görüşlerdeki değişimi karşılaştırma olanağı sağlanmıştır.

ENERJİ BAĞIMLILIĞI VE PAHALILIK SIRALAMADAKİ FARKLILAŞMAYA RAĞMEN EN BÜYÜK SORUN

	İTHAL ENERJİYE BAĞIMLILIK	PAHALILIK	ÇEVRE SORUNLARI
2016	%38,6	%30,8	%28
2017	%16,8	%41,8	%16,4

Anket sonucunda pahalılığın ilk sıraya yükselmesine karşın, elektrik fiyatlarını normal bulanların sayısı da artmıştır.

DOĞALGAZ FİYATLARI

	YÜKSEK- ÇOK YÜKSEK	NORMAL	ENERJİNİN UCUZ OLMASI ÇOK ÖNEMLİ
2016	%64,6	%13,7	%41,6
2017	%56,5	%19,4	%39

TÜRKİYE'NİN EN BÜYÜK SORUNU

	EĞİTİM	İÇ GÜVENLİK	EKONOMİ	DEMOKRASİ
2016	%27	%21,9	%15,7	-
2017	%19	-	%21,9	%11,9

ENERJİ POLİTİKALARI SEÇMENİN OY VERMELERİNİ ETKİLEMİYOR.

Ankette AKP seçmenlerinin %41,9 ile pahalılığı en önemli sorun gören en büyük seçmen grubu olduğunun görülmesi, ankette siyasete yönelik en önemli sonuçtu. Ayrıca oy verirken parti enerji politikasının geçen seneye oranla daha çok dikkate alındığı ortaya çıktı. Ankette hükümetin enerji politikasında en başarılı buldukları alanlarda da deği-

şiklik oldu. Ayrı partilerin seçmenlerinin hemfikir olduğu tek konu ise enerji fiyatlarının "çok kötü ve kötü" olduğuydu. Hükümetin enerji politikalarının, başarısız bulunanların başında gelen "enerji fiyatlarını"; "enerjide özelleştirme" ve "nükleer enerji politikası" takip etti.

ÇEVRE DUYARLILIĞI DA ARTTI

Küresel iklim değişikliğine inanan

sayısı %87,5'a çıkarken enerjiden kaynaklanan en önemli çevre sorunu hala "hava kirliliği" olarak görüldü. "Bitki örtüsü bozulması" %12,9 artarak 2. Sıraya yerleştii. Küresel ısınmaya en fazla etkili olan etmenler; 2016 yılında sırasıyla "şehirlleşme", "enerji" ve "sanayi" iken; 2017 yılında "sanayi", "şehirlleşme" ve "enerji" olarak sıralandı.

YENİLENEBİLİR ENERJİYE DESTEK DEVAM EDİYOR.

GELECEĞİN ENERJİ KAYNAĞININ NE OLACAĞINI DÜŞÜNÜYORSUNUZ SORUSUNA;

	GÜNEŞ	DOĞALGAZ	NÜKLEER	BOR
2016	%39,9	%22,2	%6,9	-
2017	%33,8	%12,6	-	%14,2

Güneş ve rüzgâr enerji santralleri bu yıl daha fazla desteklenen teknolojiler olurken, nükleer ve kömür santralleri en az desteklenenler oldu.

MALİYET VE ERİŞİLEBİLİRLİK EŞİT OLSAYDI EVDEKİ ENERJİ TERCİHİ

	DOĞALGAZ	GÜNEŞ ENERJİ	RÜZGAR ENERJİSİ
2016	%62,5	%21	%6,2
2017	%48,5	%29,9	%9,9

EN FAZLA TÜKETİLEN ENERJİ TÜRLERİNDE DEĞİŞİKLİK

Araştırma kapsamında enerji türleri ve enerji türlerine ayrılan bütçeler de sorgulandı. Parasal olarak tercih sıralaması;

	ELEKTRİK	DOĞALGAZ	KÖMÜR
2016	%50,1	%38,7	-
2017	%38,8	%46,9	%1,8

EVLERDE EN FAZLA TÜKETİLEN ENERJİ TÜRÜNE GÖRE AYRILAN BÜTÇE;

Enerji için en çok harcanan bütçe %65 ile "ısınma" birinci sırada yer alır-

ken %22 ile "aydınlatma" da ikinci sırada yer alıyor. Isınmada harcanan bütçe

ise sıralamaya göre "doğalgaz", "kömür" ve "odun" olarak belirlenmiştir.

ARABALARDA EN ÇOK TERCİH EDİLEN YAKIT TÜRÜ;

	DİZEL	OTOGAZ	BENZİN	HİBRİD
2016	%41,1	%29,9	%28,8	-
2017	%40,8	%32,8	%22,2	%1

EVLERİN %66'SINDA ISI YALITIMI YOK

Yapılan anketle, bu yıl da evlerdeki ısı yalıtım oranının gelir ve eğitim düzeyiyle bağlantılı olduğu gözlemlendi.

ENERJİ PROJELERİ YETERİNCE

BİLİNMIYOR ENERJİ İTHALATINDA AZERBAYCAN DESTEKLENİYOR

Rusya'dan başlayıp Karadeniz üzerinden Türkiye'ye aktarılması planlanan doğalgaz boru hattı projesi "Türk Akımı'nın bilinirliğinin de sorgulandığı araştırma sonucunda, geçen yıl yüzde

92,2'lik bir kesimin proje hakkında hiç bilgisi olmadığı gözlemlenirken bu yıl bu oran yüzde 67,9'a düştü. Öte yandan ilk defa bu yıl ankete dahil edilen projelerden TANAP için yüzde 76,3; Akkuyu Nükleer Santrali içinse yüzde 52,4 oranında olumsuz yanıtlar alındı.

TÜRKİYE ENERJİYİ HANGİ ÜLKEDEN ALSIN;

	AZERBAYCAN	RUSYA	KENDİMİZ ÜRETELİM	UCUZ OLANDAN ALALIM
2016	%42	%19,6	%2,8	%0,6
2017	%44,1	%8,8	%16,2	%10,1